

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

24 maart 1998

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR MEDIABELEID

Interpellatie van de heer Michel Doomst tot de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over de wijze waarop de justitiedossiers met betrekking tot mishandelde en verdwenen kinderen in de Vlaamse media worden behandeld

Interpellatie van mevrouw Nelly Maes tot de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over de rol van de media in onze samenleving en hun relatie tot de overheid

Commissie voor Mediabeleid

Dinsdag 24 maart 1998

VOORZITTER : Mevrouw Marijke Dillen*– De interpellatie wordt gehouden om 14.32 uur.*

Interpellatie van de heer Michel Doomst tot de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over de wijze waarop de justitiedossiers met betrekking tot mishandelde en verdwenen kinderen in de Vlaamse media worden behandeld

Interpellatie van mevrouw Nelly Maes tot de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over de rol van de media in onze samenleving en hun relatie tot de overheid

De voorzitter : Aan de orde zijn de samengevoegde interpellaties van de heer Doomst tot de heer Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over de wijze waarop de justitiedossiers met betrekking tot mishandelde en verdwenen kinderen in de Vlaamse media worden behandeld en van mevrouw Maes tot minister Van Rompuy, over de rol van de media in onze samenleving en hun relatie tot de overheid.

De heer Doomst heeft het woord.

De heer Michel Doomst : Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, het dossier van de verdwenen kinderen vormde inderdaad de aanleiding tot deze interpellatie. U hebt als minister voor Media uw volle verantwoordelijkheid genomen in deze zaak. Bij een vraag van de heer Sauwens toonde u enkele weken geleden uw ongerustheid over de manier waarop delicate dossiers een voorwerp van strijd tussen de media beginnen te worden. Verschillende persorganen trachtten via al dan niet normale contacten met gerechtelijke kringen als eerste informatie te bekomen.

De meeste oplossingen voor dit probleem zullen van de federale overheid komen. Justitie en journalistieke erkenningen moeten op dat niveau hun beslag krijgen. We worden echter dagelijks geconfronteerd met het werk van de Vlaamse pers. Ik kan zonder enige bijbedoeling zeggen dat onze journalisten hun best doen om correcte en betrouwbare informatie aan de kijker of lezer te geven. We moeten evenzeer erkennen dat de maatschappelijke impact daarvan niet gering is en nog steeds aan gewicht wint. Het lijkt me een blijvend aandachtspunt voor het parlement en zeker voor de commissie voor Mediabeleid om mee de rol en plaats van de media te bepalen.

De media zijn in onze samenleving tot een vierde macht uitgegroeid. We moeten erover blijven nadenken, niet om in de rol van controleur te kruipen, maar om op geregelde tijdstippen te evalueren. De kern van het probleem is dat ook de media niet los staan van commerciële druk. In een maatschappij waar informatie een dagelijks gebruiksartikel is geworden, slaat de concurrentie en wedijver zo zwaar toe dat zelfs de goedbedoelende journalisten in een moeilijke positie raken. Ze moeten vaak kiezen tussen informatie die waarschijnlijk correct is en de druk om een primeur te lanceren met onvoldoende gecontroleerde berichten.

De concentratie van de media versmalt de bezettingen van de redacties. Zo is er tegelijk minder personeel en een grotere druk om sneller nieuws te brengen. Dat heeft gevolgen voor de controle op de correctheid. Er zijn concrete voorbeelden maar het is gevaarlijk die allemaal op te noemen. Vooral de berichtgeving rond getuige X1 heeft nuttige discussies losgeweekt. Ik had van een krant als De Morgen niet verwacht dat ze zich op zo een glibberig pad zou begeven. Dat is slechts één voorbeeld en de sluier is trouwens nog niet opgelicht. De vinnige reactie van de andere redacties verraadt dat ze zich gepasseerd voelen. Zonder een beschuldiging

Doomst

gende vinger op te steken, denk ik dat die zaak verdere aandacht verdient.

Een ander voorbeeld dat we hier al bespraken, betreft de vinnige reacties op het praatprogramma van Marlène de Wouters over migranten. Ik heb dat nadien bekeken en vond het uiteindelijk niet zo onoverkomelijk. In elk geval zijn dergelijke voorvallen boeiend en kunnen we daaruit conclusies trekken. Al bij al hebben we geen klagen over onze beeldende of schrijvende pers : de incidenten zijn beperkt.

We moeten beseffen dat het landschap blijft evolueren, dat de onderlinge concurrentie blijft toenemen, dat de mediaconcentratie blijft stijgen. Het staat als een paal boven water dat de pers een maatschappelijke verantwoordelijkheid draagt. Als het beleid fouten maakt, moeten de zere plekken zonder pardon worden aangeduid, maar dat blijft slechts een deel van de taak van de pers. Negativisme en sensatie mogen niet de bovenhand halen. De pers heeft bovendien een opvoedende taak gekregen.

Heeft het Vlaams Parlement in dit geheel een taak ? Onze rol moet in elk geval bescheiden zijn. Politici zijn wellicht niet de meest onbevooroordeelde waarnemers. Wel kan het Vlaams Parlement een katalysator zijn van het maatschappelijk debat. Ik vermoed dat dat nodig zal zijn om het juiste evenwicht te behouden.

De journalisten van De Standaard hebben een aanzet gegeven. Ze hebben een code van zelfregulering opgesteld. Dat was een sterk signaal. Het pad van de zelfregulering is wellicht het meest zinvolle. Een gezond informatieklimaat is voor onze toekomst even belangrijk als een gezond leefmilieu. Kan zo een code overleven binnen een concurrentiemodel ? Hoe ver kunnen het parlement en de minister van Media gaan in dit maatschappelijk debat ? Of we dit debat op gang brengen, is in elk geval waard om te overwegen. Ik wil aan de minister vragen of hij in dit verband een soort themagesprek of hoorzitting zinvol vindt. Daarin zouden we onze gevoeligheid kunnen vertolken en kunnen uitzoeken hoever we kunnen gaan. Kunt u concrete voorstellen formuleren waarmee de regering of het parlement het mediagedrag in goede banen kan leiden ? We mogen niet te snel of te betuttelend reageren, maar het parlement moet zijn functie als motor van het debat spelen.

De voorzitter : Mevrouw Maes heeft het woord.

Mevrouw Nelly Maes : Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, mijn interpellatie ligt in het verlengde van het betoog van de heer Doomst. Verschillende aanleidingen en polemieken liggen aan de basis. Daarvan heeft de heer Doomst er al één aangekaart. De getuigenis van X1 heeft ook in wereld van de media een hele polemiek op gang gebracht. Op de actuele vraag van de heer Sauwens antwoordde de minister dat zelsanctie mogelijk moest zijn, dat de media zelfregulerend moeten optreden en dat een hoofdredacteur die zware fouten vaststelde, ontslag moest nemen, net zoals een minister. Een zware uitspraak, los van het feit dat ministers in dit land geen ontslag nemen.

Minister Eric Van Rompuy : Sommigen doen dat wel : de heer Delcroix bijvoorbeeld.

Mevrouw Nelly Maes : Dat is een uitzondering.

In dit debat kunnen we ons er niet van afmaken met de vaststelling dat men zus of zo moet handelen. We moeten ons bezinnen over de vraag waar de media nu staan, welke rol ze in de samenleving spelen en of de overheid überhaupt iets moet doen of integendeel de armen gekruist moet houden.

Ik was ook nogal ontgoocheld over het antwoord in deze commissie van VRT-gedelegeerd bestuurder de heer De Graeve. Hij stelde dat vorming niet tot de opdracht van de openbare omroep behoorde. Mijn stelling is dat de elektronische media meer nog dan de dagbladpers en de radio en televisie een zo grote impact hebben dat ze altijd vormen. Wanneer ze ophouden te vormen, beginnen ze te misvormen. De betrokkenen moeten beseffen dat er niet zoiets bestaat als vrijblijvend media bedrijven.

De heer Tuur Van Wallendael : Ik kan uw gedachtegang volgen. Moeten wij echter de norm bepalen ?

Mevrouw Nelly Maes : Ik ben nu nog niet aan die vraag toe. Ik wil het een beetje spannend houden. *(Gelach)*

Mijnheer Van Wallendael, niet alleen kinderen worden in ruime mate beïnvloed door bijvoorbeeld de reclame. Ik heb onlangs de gelegenheid gehad mijn kleinkind te observeren terwijl het gefascineerd naar het kastje keek. Kinderen kruipen dicht tegen je aan als bijvoorbeeld de boze heks opduikt in 'Sneeuwwitje en de Zeven Dwergen'. Ik hoop dat u dit niet als ongeoorloofde reclame beschouwt.

Maes

Niemand is vrij van de invloed van de stroom van beelden en informatie die ons dagelijks bereiken. Wanneer de mensen die beelden en informatie niet zelf kunnen plaatsen, komen die vaak op hen af als een soort ongestructureerd geheel, dat bijna de werkelijkheid vervangt. Sommige mensen weten beter wat er op de televisie gebeurt dan in hun eigen stad of omgeving.

De heer Tuur Van Wallendael : Wanneer het niet op TV is uitgezonden, is het niet in de stad gebeurd.

Mevrouw Nelly Maes : U versterkt wat ik heb gezegd. Dit besef zou overal moeten doordringen. Spelen wij als verantwoordelijken in de commissie voor Media, in het parlement en in de regering, op dat vlak onze rol wel voldoende ?

Men zou kunnen stellen dat de invloed er is, maar dat we er niet veel mee te maken hebben. Het gaat zogenaamd om een natuurelement. Dit klopt echter niet. De historische werkelijkheid gebiedt ons te kijken naar een verschuiving die zich heeft voorgedaan. Er was een tijd dat de hoofdredacteurs een soort instituut vormden. Men wist vooraf dat een bepaalde krant tot enkele maanden vóór de verkiezingen een bepaalde mening vertolkte. Eens de verkiezingen eraan kwamen, werd opnieuw een welbepaalde lijn gevolgd. Op die manier worden de kranten nu niet meer geleid. Wat is er echter voor in de plaats gekomen ? De markt heeft de politiek en de ideologie in de krantenredacties en de media in het algemeen verdrongen. Deze evolutie is volop aan de gang. Is dat geen groter kwaad ?

Hiermee heb ik geen lans gebroken voor de vrije markt. Iedereen ter wereld verheerlijkt dat systeem blijkbaar. De stemmen die hiertegen ingaan, zullen desalniettemin steeds luider moeten weerklinken. Ik lees op dit ogenblik heel wat pleidooien maar weinig concreets om dat in de realiteit waar te maken.

De mate waarop de media in de greep komen van de markt, kan men afleiden uit de lengte van de artikels, de lay-out en de manier waarop journalisten worden behandeld. Steeds vaker worden journalisten en de deontologie die ze hanteren, onderworpen aan de wetten van de verkoop. Ook de openbare omroep, die we hebben willen beschermen tegen de dictatuur van de kijkcijfers, zit steeds meer in die greep sinds de commerciële televisie met succes kijkers heeft weggekaapt. Hetzelfde is gebeurd toen de vrije radiozenders het medialand-

schap poogden in te nemen. De openbare omroep heeft zich toen met succes aangepast door zich tot bepaalde doelgroepen te richten.

De hele evolutie is helaas nog niet ten einde. Wat we vandaag nog gewone kranten noemen, zal iets anders worden. De journalisten zullen het van langsom moeilijker hebben om ernstige artikels te slijten. Men klaagt erover dat kranten voor het moeilijke nieuws, waarbij achtergrondinformatie nodig is, minder personeel inzetten. Bepaalde kranten hebben zelfs geen journalist meer rondlopen in de Wetstraat. Deze verslaggeving gebeurt zomaar tussendoor. Dat is een reusachtig verschil met de beginperiode van mijn parlementaire carrière.

Er is een probleem met de greep van de markt op de media. De media worden een soort glijmiddel voor de economie. De krant is een product dat moet worden verkocht. De uitzendingen van een commerciële zender dienen om reclame in onder te brengen. De reclame dient om bepaalde producten te verkopen en om ons wijs te maken dat we er behoefte aan hebben. We hebben blijkbaar oneindige behoeften. De economie gaat ervan uit dat ze die behoeften naar believen kan opvijzelen, terwijl we weten dat we er voortdurend ons milieu mee verpesten. Onze hebzucht kent wellicht geen grenzen. Men kan die waarschijnlijk aanwakkeren. De echte en fundamentele behoeften van de mens moeten echter kunnen worden bevredigd met wat de aarde ons biedt.

Mijnheer de minister, de macht van de media zou op zich niet zo verkeerd zijn indien deze geen invloed zou hebben op de democratische waarden zelf. Vanmorgen hoorde ik de Franse president Chirac in het nieuws. Hij refereerde aan een Frans moreel project. Hij zei : 'Frankrijk is er voor de vrijheid, de gelijkheid en de broederlijkheid, en als iemand daar een aanslag op pleegt, dan is eigenlijk Frankrijk zelf aangetast.' Ik vond dit een frappante uitspraak, die ik heb genoteerd omwille van zijn actualiteitswaarde. De democratie staat of valt met de democratische waarden. Over die waarden moet voortdurend worden gecommuniceerd, en op basis daarvan moet een debat ontstaan. Dit moet een verdraagzaam debat zijn en mag geen schijn debat worden.

Ik zie tegenwoordig immers heel wat schijn debatten, met televoting en andere vormen van manipulatie. Dit zijn geen echte debatten. De sensatie wordt opgeklopt door een provocerende titel, terwijl de mensen juist denken dat ze aan een democratisch debat deelnemen. Er heerst verwarring tussen beelden zien en iets weten, tussen dingen

Maes

horen en iets kennen. Waarschijnlijk is dit wat met het nieuwe analfabetisme wordt bedoeld. Mensen worden overspoeld door dingen die ze niet kunnen plaatsen, waarmee ze niet zelfstandig kunnen omgaan en waarbij ze geen eigen denken kunnen ontwikkelen. In de manipulatie schuilt een heel groot gevaar.

Ik weet natuurlijk dat de televisie ook een ontspannende taak heeft, waarvoor ik alle respect heb. Als informatie echter altijd infotainment moet zijn, en als meningen steeds van bekende Vlamingen moeten komen, roept dat bij mij een groot wantrouwen op.

Meningen zijn belangrijk. U weet dat ik tijdens de debatten over het decreet op de openbare omroep heb gepleit om aan die meningen een plaats te geven. Ik mis nog steeds een Wetstraatrubriek en goede 'meningenprogramma's'. Ik weet dat deze laatste wel bestaan. Terzake vind ik een goed programma, maar wie er zelf aan heeft deelgenomen, beseft hoe beperkt de mogelijkheden van het medium zijn. In een debat van tien minuten met drie personen kan men bijzonder weinig genuanceerd uitdrukken, laat staan iets uitdiepen.

Onze politiek heeft zich echter aan de media aangepast. Ik vraag me af of we daarin niet te ver zijn gegaan. We hebben ons overal braafjes uit teruggetrokken en de bevoegdheid om te straffen aan een instituut zonder politieke invloed gegeven. Indien de fundamentele waarden van onze samenleving op het spel komen te staan, moet de overheid de invloed van de ongebreidelde marktvrijheid dan ongemoeid laten? Ik vraag me af hoever we daarin nog kunnen gaan. Wanneer moeten we corrigerend optreden, en wie moet dat dan doen? Ook de heer Van Wallendael heeft deze laatste vraag gesteld. Kan de overheid toezicht houden? Ik heb het antwoord hierop niet ontdekt in de vragen van de commentatoren.

Er worden veel meer analyses en diagnoses dan remedies aangereikt. Ook ik aarzel trouwens om een remedie voor te stellen. Het belang van de media, van hun invloed op de opinies, en van de manipulatie van die meningen, kunnen we niet genoeg benadrukken. We zullen deze belangrijke punten beter moeten onderzoeken dan we vandaag doen, en we zullen ons moeten realiseren dat de deregulering en de commercialisering van de sector misschien wel te maken hebben met de grondslagen van onze democratie.

Democratie heeft altijd in verband gestaan met vrije meningsuiting, en dat moet ook zo blijven. De vraag is of de vermarkting van onze media niet tot gevolg heeft dat de meningen van degenen die opiniemakers zouden moeten zijn, niet langer worden weergegeven. Wat houdt de echte vrijheid van journalisten om een mening te vormen in? Hoe kan worden bepaald dat die met het belang van de informatie overeenkomt?

Ik heb het soms vreselijk moeilijk om bepaalde opinies in de media kwijt te kunnen, maar men belt me wel op om te vragen hoe ik me voel tijdens mijn Montignac-dieet. Ik vind dit buiten alle proporties, maar dat laatste is infotainment en daarvoor is er altijd ruimte. Voor informatie, discussie en meningen is die ruimte al veel kleiner.

Kan de overheid de media laten begaan wanneer de vrije meningsuiting niet langer wordt bedreigd door de overheid, maar wel door de markt? We kunnen niet voorbijgaan aan deze vraag. Het prijsgeven van de media aan de marktmechanismen leidt tot de banalisering van het echte nieuws en tot de promotie van banaliteiten tot nieuws. Banaliteiten zijn immers veel makkelijker uit te leggen en veel beter verkoopbaar dan het echte nieuws uit de wereld van cultuur, religie, filosofie, wetenschap en politiek.

De voorzitter : Mevrouw Maes, mag ik u vragen af te ronden, want u spreekt reeds tien minuten langer dan toegestaan?

Mevrouw Nelly Maes : Mevrouw de voorzitter, ik zal de bedreiging van de sociale cohesie, de hypothek op de creativiteit, en de bedreiging van het pluralisme in een nieuwe interpellatie bespreken, en nu overgaan tot mijn vragen.

Mijnheer de minister, u beschikt over heel weinig middelen om de media in een bepaalde richting te sturen, maar toch wilt u een van deze instrumenten afschaffen. U wilt de rechtstreekse steun aan de dagbladers stopzetten en het weinige geld waarover u beschikt, met andere woorden niet gebruiken om de pers te sturen.

Ik heb jammer genoeg ook geen tijd om een bijzonder interessante interpellatie van de heer Decaluwé over het communicatiebeleid van de overheid ter sprake te brengen. Ik wil dit thema even loskoppelen van de rest, omdat ik wil weten wat u als minister van Media denkt over het verglijden, of zelfs de verloederding van de media. Laat u die media zomaar over ons heen walsen? Hebt u behoefte aan instrumenten en middelen? Ziet u in

Maes

dit verband een taak weggelegd voor de nieuwste instrumenten die we hebben ontwikkeld, zoals de Mediaraad of het Vlaams Commissariaat voor de Media ? Hebt u behoefte aan een nieuw kader, of bent u van oordeel dat alle heil moet worden verwacht van de zelfregulering van de mediasector ? De heer Doomst heeft hier gesproken over de deontologische code die de journalisten zelf hebben opgesteld. Zouden we niet beter onze schaarse middelen aanwenden om soortgelijke initiatieven te stimuleren ?

Ten slotte wil ik nog terugkomen op de uitspraak dat we de Persbond niet verder zouden willen steunen zolang hij niet is gesplitst. Ik verneem dat het met die bond de andere kant opgaat. Men heeft ervoor gezorgd dat er aparte kamers komen, zodat men Vlaamse middelen naar de nationale koepel kan blijven overhevelen. Zouden we niet beter het been stijf houden, en meer middelen toekennen aan de deontologische kamers en andere initiatieven waarmee de journalisten hun beroepsethiek ontwikkelen ? Vandaag moeten ze dat allemaal buiten de werkuren organiseren. Zou u de schaarse middelen waarover u nu beschikt, niet aan dit werk kunnen besteden ?

Het statuut van beroepsjournalisten moet worden versterkt. Ik verneem dat de groep van beroepsjournalisten alsmear kleiner wordt. Steeds vaker doet men een beroep op freelancers. Een deontologische commissie die over voldoende middelen beschikt, zou binnen de sector een soort van waakhondfunctie kunnen bekleden. Vandaag loopt het mis, en er zal iets moeten gebeuren vóór het te laat is. We zijn nog niet in Italiaanse of Amerikaanse toestanden beland. Toen ik in de VS was, hoopte ik oprecht dat het bij ons nooit zover zal komen. Ik hoop tenminste dat we de openbare omroep kunnen redden van de dictaten van de markt.

De voorzitter : De heer Van Wallendael heeft het woord.

De heer Tuur Van Wallendael : Mevrouw Maes heeft het probleem correct geschetst. De markt heeft steeds meer invloed op een sector die daar in ideale omstandigheden buiten zou moeten staan. We leven echter niet onder ideale omstandigheden. Alleen weet ik niet wie de scheidsrechter zou moeten zijn. Ik weet wel wie het niet moet zijn : mijzelf. De politici zijn bijzonder slecht geplaatst om die rol op zich te nemen.

Het probleem is hier op tafel gegooid. Straks zal het terugkomen als we het over de heer Bucquoy

hebben. Er moeten problemen worden opgelost van ethisch-esthetische aard. Van allen zijn wij daartoe het slechtst geplaatst. Toen ik nog voor de BRTN werkte, had men het voortdurend over de objectiviteit. We hadden daarop twee antwoorden. Ten eerste : objectiviteit kost geld, en dat krijgen we te weinig. Ten tweede : politici zijn beroepssubjectievelingen. Als politici iets zijn, dan is het wel dat. Ik deel dus uw analyse, mevrouw Maes, maar weet zoals gezegd niet waar we de geschikte scheidsrechter moeten zoeken. Men heeft het hier over de Mediaraad, het Commissariaat en een eigen beroepskamer gehad. In andere landen bestaan die ook, zij het met wisselend succes. Ik heb dus geen antwoord op zak.

Ik weet wel dat er grenzen bestaan. Laten we even veronderstellen dat een zender propaganda zou maken voor het gruwelijkste dat er bestaat : genocide.

Mevrouw Nelly Maes : Dat was zo met Radio Mille Collines in Ruanda.

De heer Tuur Van Wallendael : Ik weet echt niet waar de grens ligt. Ik ken die zender niet goed. Ik vrees dat sommigen hem zelfs verdedigen. Ik hanteer zelf wel een aantal maatstaven om een grens te trekken, maar krijg ze niet verkocht.

Ik geef een voorbeeld dat niet direct in de informatieve sfeer ligt. Ik heb sedert enige tijd een abonnement op Canal+. Vermits ik zelden vóór middernacht de echtelijke woning bereik, kijk ik wel eens naar wat die zender op dat ogenblik uitzendt. Dat is verbazingwekkend. Maar wees gerust, mijnheer Decaluwé : ik ben een zapper. Daardoor stel ik wel vast wat men toont. En ik wil hier de voorzitter tevreden stellen : op dit vlak voer ik dezelfde strijd als mevrouw Alexandra Colen.

Maar ik wil dit soort programma's ook weer niet verbieden. Aan mijn televisietoestel staat immers een knop die me toestaat op een ander kanaal af te stemmen. Misschien heeft mevrouw Colen die knop niet. Maar als ik dat wil, kan ik tot vervelens toe steeds opnieuw het journaal bekijken. Ik ben het hoe dan ook met u eens dat er iets moet gebeuren. Maar ik weet echt niet wie zou moeten optreden.

De voorzitter : De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen : Tijdens de tien jaren dat ik lid ben van deze commissie, is er nog niet echt een debat gevoerd over de inhoud van de mediaberichtgeving, en over de wijze waarop men

Van Mechelen

aan opinievorming doet. Ik sluit me aan bij het standpunt van de heer Van Wallendael. Ook ik sta bijzonder huiverachtig tegenover het idee om het parlement de pers te laten beoordelen en eventueel te laten veroordelen.

Als we terugdenken aan de jaren 1789, 1830 en 1848, dan realiseren we dat de strijd voor de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting fundamenteel is. Dat is in die mate het geval, dat het parlement de grootste voorzichtigheid aan de dag moet leggen als het over dit onderwerp een debat voert. Ik geloof sterk in de zelfregulering van de pers. Dat laatste impliceert ook : de zelfzuivering van de pers.

Ik geloof uitdrukkelijk in de absolute noodzaak om de onafhankelijkheid van de journalisten te beschermen. Als dit parlement een actieve rol zou kunnen spelen, dan is het wel op dit terrein. We moeten een kader helpen creëren waarbinnen we erover kunnen waken dat iedere journalist in een onafhankelijk redactiestatuut kan werken. We hebben dit debat al een keer gevoerd, naar aanleiding van de fusie van een aantal dagbladgroepen. Ik heb toen duidelijk gezegd dat er geen probleem is met de schaalvergroting van mediagroepen, als de nieuwsredacties onafhankelijk zijn. Het doet er dan niet toe of het om televisiestations, radiostations of de geschreven pers gaat.

Het tweede onderwerp dat in deze interpellatie wordt aangesneden, is de vraag in welke mate journalisten streven naar van wat ik de absolute waarheid wil noemen. Als journalisten een rol hebben te vervullen, dan is het wel dat voortdurend zoeken naar de waarheid. Tegenover hun rechten, de vrije meningsuiting en de bescherming van hun onafhankelijkheid, staat één plicht : de waarheid zoeken en er trouw aan blijven. Het stoort me niet dat men die plicht op verschillende manieren invult. Het is aan ons en aan de burger om de keuze te maken tussen kwaliteitspers en meer populistische pers. De verpakking is van ondergeschikt belang, als men de waarheid maar brengt.

Ik zou de minister willen oproepen tot grote bescheidenheid in deze aangelegenheid. Ik bedoel daarmee : grote voor- en omzichtigheid in zijn commentaar tegenover de pers. Ik volgde de uitzending van 'De Zevende Dag' waarin de minister verder commentaar gaf bij een vraag van de heer Sauwens. Ik vond dat geen verhelderend debat.

Ik vind dat we het zoeken naar de waarheid, naar de zelfzuivering en zelfregulering het best overlaten aan de pers zelf. Het is zijn verantwoordelijkheid het risico van onjuiste informatie in te schatten. Dit maakt essentieel deel uit van redactionele verantwoordelijkheid. Indien een hoofdredacteur oordeelt dat hij informatie moet brengen omdat volgens hem een onderzoek of onderzoeksgegevens worden gemanipuleerd, dan is dat zijn recht. Het komt ons niet toe daarover te oordelen.

– *De heer Tuur Van Wallendael treedt als voorzitter op.*

De VLD gelooft in de rol en de kracht, maar ook in de plicht van de vierde macht. Die plicht is essentieel voor de democratie zelf. Ik vraag de minister dan ook enige terughoudendheid aan de dag te leggen als hij reageert op vragen zoals die van de heer Sauwens.

De voorzitter : De heer Verrijken heeft het woord.

De heer Emiel Verrijken : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik ben onlangs lid geworden van deze commissie en daarom technisch nog niet bevoegd, maar ik ben geïntrigeerd door de voorgaande betogen. Ik wil ook reageren omdat ik geen vrede kan nemen met enkele opmerkingen van mevrouw Maes en omwille van een verpletterende statistiek die ik las.

Volgens die statistiek besteden de mensen de weinige vrije tijd die ze overhouden, aan cultuur of ontspanning. Het grootste gedeelte daarvan wordt ingenomen door de officiële televisie. De gemiddelde volwassene ondergaat dagelijks de propaganda van de Belgische staat met alle mogelijke sausen. Dat is weliswaar niet dezelfde propaganda als in een totalitaire staat, maar toch vertolkt de televisie een staatsidee, een maatschappelijke idee. Dat kan een respectabel idee zijn, maar dat is nog geen reden om er zijn vrije tijd aan te spenderen.

Ik weet dat mevrouw Maes enige animositeit koestert tegenover de Verenigde Staten. Ik weet wel dat de Amerikaanse televisie beneden alle peil is, maar de pers is de beste ter wereld. De Amerikaanse pers steunt op feiten. Het beste en tevens grootste weekblad is Time.

Time kent een ongelooflijk degelijk journalistiek niveau. De journalisten werken in totale vrijheid en de zelfcontrole is ongekend hoog. Deze controle is gebaseerd op iets wat we in Europa nog niet goed kennen : facts. Bij Time dubbel- en tripelcheckt men elk feit. Daaraan werken voornamelijk

Verrijken

oudere dames, journalisten met tien tot vijftien jaar ervaring. Ze zijn overtuigd van het belang van feiten en dat is de eerste en de beste houding van de pers.

Mevrouw Nelly Maes : Ik heb deze week een gewezen journalist van Time op de radio gehoord en die was vrij ontluisterend over de redactie van het magazine.

De heer Emiel Verrijken : Hij werd misschien ontslagen wegens het niet tripelchecken van de feiten. Time heeft respect voor de feiten.

Mevrouw Nelly Maes : Tijdens de Vietnamoorlog lag dat respect voor de feiten iets lager dan u beweert.

De heer Emiel Verrijken : Misschien kunnen we die discussie een andere keer houden. Nu gaat het niet over de Vietnamoorlog. Ik vind Time bijzonder goed en professioneel. Vooral de oppositie tegen president Johnson is me bijgebleven. Ik laat me niet verleiden om mee te doen aan uw particularisme.

Een medium als televisie kon niet zonder slag of stoot totstandkomen. Toen de mens uit zijn spelonken kroop, onderging hij hier in het Westen de leer van de katholieke kerk. Emile Verhaeren – geen vriend van ons maar ik zal hem toch citeren – noemde dat 'ce siècle catholique'. In die donkere periode had de clerus het voor het zeggen. Het volk kende de bijbel nog niet. Toen vond men de boekdrukkunst uit en honderd jaar lang gedroegen we ons bijna dierlijk tegenover elkaar, met brandstapels en dergelijke.

De voorzitter : Mijnheer Verrijken, u hebt recht op vijf minuten spreektijd en aangezien u nog maar bij de brandstapels bent aanbeland, zou ik tot spoed willen aanmanen.

De heer Emiel Verrijken : We gedroegen ons niet meer dierlijk toen de 24 lettertekens werden uitgevonden en in lood werden gegoten. Iedereen kon toen boeken lezen. De Nederlanden waren de meest ontwikkelde, de rijkste en de energiekste staat. We zijn protestant geworden en hebben slaag gekregen. Dat verliep bestiaal. 500 jaar later werd de televisie uitgevonden. Die biedt ontzagwekkende mogelijkheden, waarbij de geschreven pers verbleekt.

Na de schanddaden van de vijftiende en zestiende eeuw is er vanaf de Franse Revolutie een vrije pers gekomen. Die hield stand tot ver in de negentiende eeuw. Wat men in de vorige eeuw kon en mocht schrijven over het vorstenhuis, zouden wij zelfs niet durven en we zijn nochtans niet timide op dat gebied. De persvrijheid wordt dus beknot en het nieuwe instrument televisie wordt onmiddellijk in beslag genomen door de publieke overheid. Dertig jaar lang kregen we totaal onzinnige monologen van een zeer laag niveau over ons heen. Dan durft mevrouw Maes zeggen dat televisie vormend moet zijn. Natuurlijk moet dat niet.

Mevrouw Nelly Maes : U citeert me verkeerd. Ik heb gezegd dat ze vormend is. Wanneer ze niet vormt, misvormt ze.

De heer Emiel Verrijken : Een vormend element moet men ook als dusdanig presenteren. Men kan dan zelf beslissen ernaar te kijken of niet. Daarbuiten moet men zich beperken tot de feiten. De mensen kunnen al lang lezen. Dat is destijds een moeilijk proces geweest, waarbij verschillende mensen op de brandstapel zijn beland. Nu kunnen de mensen naast lezen ook kijken.

Konrad Adenauer – die na de oorlog beleefd moest blijven, want hij stond in het verliezende kamp – had het over de sociale vrijemarkteconomie. Sedert het Verdrag van Rome aanvaardden we allemaal die zelfregulerende markt. Wansmakelijkheid wordt namelijk verdrongen en wordt enkel door een klein deel van de markt gewaardeerd. Leugens worden ontdekt door de bezinning van de mensen die kijken en luisteren. We zijn dus allemaal dragers van een goede boodschap. De ontwikkeling van de mensen en alles wat daartoe kan bijdragen, is welkom.

Ik benader de Amerikaanse samenleving misschien wat eenzijdig. Het zou echter enorm interessant zijn als we in deze commissie de zaken op hun manier zouden bekijken. De Amerikanen hebben een volledige vrijheid, die echter in zekere zin wordt gereguleerd. Men doet helemaal niet wat men wil op televisie. Ik verwijs naar het instellen van de 'equal time'. In dat verband vermeld ik dat bij ons het Vlaams Blok als partij wordt verdrongen en op de staatstelevisie geen enkel recht geniet. Het Amerikaanse 'Equal time' betekent daarentegen dat een persoon wiens opinie rechtstreeks wordt aangevallen, het recht heeft binnen eenzelfde tijdsspanne te antwoorden. Dat zou het begin zijn van een meer geciviliseerde samenleving.

Verrijken

Men heeft een verkeerd oordeel over televoting. Ik vind dit een respectabel middel. Op het einde van de twintigste eeuw mogen mensen eindelijk hun idee formuleren. De heer Willy Brandt, in deze materie een onverdachte bron, heeft op rijpe leeftijd gezegd dat 'het einde van de parlementaire democratie nadert door de komst van de elektronica'. Dat zijn de woorden van de anders zo optimistische Willy Brandt.

Bij een opiniepeiling vraagt men de mening van de mensen over bepaalde toestanden. Op dat moment hebben deze een opinie gevormd. Dat is het mooiste ter wereld : mensen die tot een opinie komen en ze ook durven formuleren. Dat feit op zich vormt al in zekere mate een regulerend mechanisme. Als men hun bijvoorbeeld vraagt wat ze bedoelen met racisme, zullen ze, op enkele zonderlingen na, niet overdrijven. Ze zullen hun grieven uiten. Wanneer 54 percent van de bevolking grieven heeft tegenover het zogenaamde politiek correct denken, dan is dat een bewijs van hun ontwikkeling en een recht waarvoor we veel respect moeten hebben.

Al wat vormend is, komt uit een verdachte hoek. Vormen is eigenlijk misbruik maken van een apparaat om een opinie op te dringen. Als u een betere definitie hebt, moet u die maar naar voren brengen. Vormen is altijd een opinie opdringen aan de mensen die zagezegd moeten worden gevormd. Bij kinderen kan men dat misschien toelaten, hoewel onder meer de Steinerscholen ook dat betwisten. Tegenover de meest ontwikkelde mensen, zoals de West- en Oost-Europeanen, is dit echter niet toelaatbaar. Hun opinies zijn aanvaardbaar, of toch op zijn minst verdedigbaar.

Getuige X1, die de aanleiding vormt voor deze interpellatie, werd misbruikt door de pers. Ik ben geen psychiater, maar het gaat waarschijnlijk om een labiel persoon. De vraag is of de pers zo mag te werk gaan. In zekere zin is het antwoord ja. De dame in kwestie heeft misschien het geluk gehad gehoor te vinden.

De begintijd van de televisie was zeer belangrijk voor mensen van onze leeftijd. Dertig jaar geleden was er een programma waarbij een kapitein van een schip op de oceaan een strijd leverde. Wekenlang was iedereen bij elke uitzending aan het toestel gekluisterd.

De voorzitter : Het gaat om kapitein Carlson van The Flying Enterprise.

De heer Emiel Verrijken : Dat klopt. U bent bij de pers geweest.

De voorzitter : Neen, mijnheer Verrijken, ik ben oud. (*Gelach*)

De heer Emiel Verrijken : Men verwijst steeds naar de kroning van die Engelse koningin. Dat is natuurlijk lulkoek. Televisie heeft haar belang bewezen met de uitzending over kapitein Carlson. Later in het programma werd duidelijk dat er vervoer van atoombommen in het spel was en dat de kapitein wel aan boord moest blijven. Werd de opinie daardoor misbruikt ? Neen. De mensen hebben iets beleefd. Ze hebben een eenzame man op de oceaan zien strijden. Later bleek dat hij niet zo eenzaam was en dat de CIA achter hem aanzat. Maar het beeld van de eenzame kapitein op een zinkend schip geeft aanleiding tot emoties. In zekere zin is dat vormend en tevens televisie.

Dat is de realiteit. En die moeten we aanvaarden. Al wat normaliserend en vormend is, komt voort uit denkbeelden van vorige eeuw.

De voorzitter : Minister Van Rompuy heeft het woord.

Minister Eric Van Rompuy : Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, ik zal me beperken tot een meer vormelijk antwoord.

De heer Doornst en mevrouw Maes worstelen met de vraag of de overheid toezicht kan uitoefenen en hoe ze dat kan doen, en welke externe controle bestaat of mogelijk is. Louter formeel zijn een aantal regelgevingen federale materie : het recht op antwoord, persdelicten, erkenning van beroepsjournalisten. Deze materies horen thuis in de sfeer van justitie.

Vlaanderen is bevoegd voor de omroep en de rechtstreekse steun aan de pers. In een aantal decreten hebben we ten aanzien van omroepen en hun programma's al enkele principes geformuleerd : niet-discriminatie, waarheidsgetrouwheid, onpartijdigheid, redactionele onafhankelijkheid en naleving van de regels van de journalistieke deontologie. We hebben zelf aangepaste organen in het leven geroepen om in dat verband conflicten te behandelen. Ik verwijs hierbij onder meer naar de Geschillenraad.

Zoals de heer Van Wallendael heeft gezegd, ligt het moeilijk voor het parlement om bepaalde opvattingen over waarheidsgetrouwheid, niet-discriminatie, enzovoort afdwingbaar te maken. Dat geldt in nog

Van Rompuy

sterkere mate voor de regering. Hiervoor moet men een aantal instanties inschakelen die niet direct politiek of parlementair zijn gekleurd maar veeleer in de gerechtelijke wereld te situeren zijn.

Op dit moment worden er gesprekken gevoerd over de steun aan de geschreven pers. Ik betreur het antwoord dat ik vroeger heb gegeven op een vraag van de heer Sauwens. Men had daaruit afgeleid dat de naleving van de deontologische code aan de steun aan de pers zou zijn gekoppeld. Die twee staan nochtans wel degelijk totaal los van elkaar. Ik zeg al gedurende twee jaar dat de overheid de rechtstreekse steun zal opheffen. Men onderhandelt op dit moment over de nieuwe conventie met de geschreven pers. Die steun heeft dus met dit debat niets te maken.

Bij de huidige onderhandelingen van de minister-president met de geschreven pers wordt nagegaan hoe het aspect vorming, dat wordt aangeboden door de VZW Stichting voor de Vlaamse Pers maar onvoldoende werd gebruikt, kan worden verbeterd door in een aangepast aanbod te voorzien.

De Algemene Vereniging voor Beroepsjournalisten bestaat uit twee kamers, een Franstalige en een Nederlandstalige, en een overkoepelend orgaan. De splitsing in twee kamers is dus een feit, maar toch is de vereniging nog steeds een koepelorganisatie. Ze ontvangt een subsidie van 5,7 miljoen frank. Gelet op de bestaande structuren, moet de Vlaamse overheid hiervan akte nemen. We hebben nog geen beslissing genomen over de toekomstige toekenning van de subsidies.

Het is belangrijk dat we de bestaande Raad voor de Deontologie willen ondersteunen, ongeacht het formele aspect van federalisering. We zullen dit doen in samenspraak met de Algemene Vereniging voor Beroepsjournalisten. De deontologie en de vorming zijn heel cruciale aspecten, waarin de overheid meer moet investeren. Als we de rechtstreekse steun aan de pers beperken, dan moet aan de hand van deze aspecten een nieuwe allocatie van de middelen worden ingevoerd. Dit is mijn formeel antwoord.

Mijns inziens blijven er echter problemen bestaan op het vlak van deontologie en verantwoordelijkheid. Ik vind dat de regering niet de taak kan krijgen om een vorm van externe controle uit te voeren. Het parlement zal hierover moeten beslissen. De heer André Oosterlinck, rector van de KU Leuven, pleitte wel voor zo een controle tijdens zijn

toespraak bij de opening van het academisch jaar. Maar naar mijn mening moeten de mensen die het nieuws maken, de journalisten en de uitgevers dus, de deontologie zelf bepalen. Organisaties als de Algemene Vereniging voor Beroepsjournalisten moeten een eigen deontologische code uitwerken. Een aantal krantenredacties doen dat trouwens nu al. De journalisten moeten ook zelf zorgen voor de naleving van hun code. De zelfdiscipline en schroom van journalisten zijn doorslaggevend. Uit wat de laatste maanden is gebeurd, kan een les worden getrokken.

De heer Dirk Van Mechelen : Mijnheer de minister, u komt hier antwoorden als minister van Media. U hebt destijds in het openbaar beweerd dat een hoofdredacteur die had beslist om een bepaalde strategie te volgen, ontslag zou moeten nemen indien hij zich had vergist.

De heer Michel Doomst : Mijnheer Van Mechelen, ook een minister kan een persoonlijke mening hebben.

Minister Eric Van Rompuy : Mijnheer Van Mechelen, ik heb nooit beweerd dat ik de heer Desmet zou ontslaan. Dit is nonsens. Ik heb gezegd dat journalisten de verantwoordelijkheid moeten dragen voor hun eigen berichtgeving. Bij bepaalde berichten uit de privé- en juridische sfeer waarin het over beschuldigingen en over het leven en de dood van mensen gaat, zou de journalist meer schroom moeten hebben. Een hoofdredacteur van een andere krant heeft zich publiek verontschuldigd voor de berichtgeving over de zaak-Di Rupo. Hij bekende dat hij een fout had gemaakt. Over het dossier rond X1 in De Morgen heb ik enkel gezegd dat de journalist verantwoordelijkheid draagt.

In onze samenleving heerst momenteel een crisis en bestaat grote verwarring. Veronderstellingen worden met feiten verward en niemand weet nog wat waar is en wat gelogen. In zo een samenleving hebben de mensen het moeilijk, en vooral de jongeren. De journalistiek draagt mee de verantwoordelijkheid voor het gemis aan ankerpunten bij de bevolking. Mijnheer Van Mechelen, ik blijf bij mijn mening. Ik heb niet de gewoonte om mijn woorden terug te nemen, maar wil ze wel in de juiste context plaatsen. Sommigen hebben ze verkeerd geïnterpreteerd. In bepaalde programma's werd ten onrechte beweerd dat ik de heer Yves Desmet zou willen ontslaan.

De heer Dirk Van Mechelen : Mijnheer de minister, ik beweer niet dat u hebt gezegd dat u de heer Desmet zou ontslaan.

We moeten dit debat echter ten gronde voeren. We hebben het over het recht van een redactie om risico's in te schatten en zelf te beslissen om een artikel al dan niet te publiceren. Ik vraag u of wij, politici, dit recht in twijfel mogen trekken? U hebt het over een maatschappelijke crisis, verwarring, en het sturen van de berichtgeving. Ik sta daar bijzonder huiverachtig tegenover. Ik geloof eerder in de verscheidenheid die moet leiden tot een kristalliseren van gedachten, opinies en onderzoeken.

Ik vond het bijzonder cru dat u, als minister van Media, heeft gezegd dat indien de redactie zich vergist, een hoofdredacteur ontslag zou moeten nemen als consequentie van zijn daad. Mijn vraag is of dit een spontane reactie is of een visie van u.

De voorzitter : Ik heb de indruk dat de verscheidenheid in deze context niet wordt geaccentueerd, maar eerder verloren gaat. De minister heeft hier misschien een antwoord op.

Minister Eric Van Rompuy : Iedereen heeft daar zijn eigen mening over. Ik vind dat deontologie begint met zelfregulering. Ik ben tegen externe controle op de pers, en zie dus geen andere mogelijkheid dan dat de journalisten in hun beroepsverenigingen zelf een code bepalen en uitbouwen.

Enkele maanden geleden zag ik toevallig de film 'All the president's men' over Watergate. Daarin vraagt de hoofdredacteur van de Washington Post systematisch : 'Where is your second check?' Dit zinnetje kwam minstens tien keer in de film aan bod. Deze vraag is nodig bij alle berichtgeving over delicate zaken. Bij een dossier waarin mensen elkaar van moord beschuldigen, moet de journalist enige schroom aan de dag leggen en zijn bronnen goed controleren. Maar in de plaats van aan berichtgeving te doen, heeft de pers in dit land de rol van het gerecht willen overnemen en is hij zelf actor geworden. Ik heb deze elementen naar voren gebracht omdat ik vrees dat de deontologie in gevaar is. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid nemen.

Ik wil enige afstand nemen van wat mevrouw Maes heeft gezegd, want ik vind niet dat de pers of media op alle terreinen is gedevalueerd. Ik denk niet dat het niveau van de radio- en televisie-uitzendingen sterk is gedaald in vergelijking met de jaren zestig, toen ik als knaap naar de radio-uitzendingen van Jeroen De Pauw of naar de taalwenken van Marc

Galle luisterde. Ik ben van oordeel dat de nieuwsuitzendingen vandaag een veel hoger niveau halen dan toen. Ook de nieuwsberichten van de commerciële televisie zijn volgens mij beter dan een aantal jaren geleden.

Er bestaat een tendens om zich te profileren. De commercialisering is daarvoor ten dele verantwoordelijk. Maar in dezelfde kranten verschijnen er vandaag toch katernen die tien of vijftien jaren geleden niet werden gedrukt. Vandaag worden er kwaliteitsvolle dossiers en thema's gepubliceerd. Ook in de audiovisuele media worden er programma's met niveau aangeboden. Tezelfdertijd zijn er natuurlijk programma's die op sensatiezucht inspelen.

Ik ben dus niet al te pessimistisch over de ontwikkelingen. Algemeen is er nog altijd voor elk wat wils. Dat heeft ook te maken met de variëteit van het aanbod. Vroeger bestond dat in Vlaanderen uit een openbare omroep en vijf kranten. Vandaag is het veel ruimer. Wie oordeelkundig kiest, kan toch programma's met niveau vinden. Maar dat hangt ook af van de kijker of de lezer.

Ik heb alleszins geen heimwee naar de periode waarvan men nu wel eens zegt dat het een groot vormend tijdvak was. De kranten van twintig of vijftentwintig jaren geleden hadden niet altijd een vormende functie. Ook toen liepen in de media heel wat figuren rond die de informatie bijkleurden, waaronder ook Wetstraatjournalisten. Als CVP-jongerenvoorzitter heb ik dat nog meegeemaakt. Ik wil daarover niets slechts zeggen. Maar ik wil alleszins geen afbreuk doen aan de kwaliteiten van de hedendaagse journalisten. Het zou fout zijn om te stellen dat de toestand vandaag totaal is verloederd. Dat er in de pers geen ruimte is voor ernstige berichtgeving, klopt niet.

Op bepaalde gebieden is er echter wel degelijk een zekere verglijding. In de huidige maatschappelijke context worden de media een actieve factor. Men kan zich soms afvragen of die nog wel naar de waarheid op zoek is, of dat de vermarkting zich doet gelden. Ik ben terzake een pessimist : de vermarkting zal zich doorzetten. Ik denk dat de concurrentie nog zal toenemen. Meer dan ooit zal de journalist zelf zijn verantwoordelijkheid moeten nemen. En ik denk niet dat de overheid een regulerend kader moet uitwerken. Dat geldt a fortiori voor een regering, waarvan het bestaan niet verder reikt dan vier jaren. De heer Van Wallendael heeft dus gelijk. Het optreden van zo een regering zou erg arbitrair kunnen uitvallen.

Van Rompuy

Als minister van Media uit ik natuurlijk mijn bekommernissen. Wat ik over deze materie zeg, is binnen vele redacties een groot discussieonderwerp geweest. Verschillende journalisten hebben me dat bevestigd. Ook in bredere bevolkingslagen worstelt men met dat probleem. Men vraagt zich af of er geen grenzen zijn, en of er niet moet worden ingegrepen. Ik vind dat de minister van Media zo een maatschappelijk debat moet voeren. Maar ik heb nooit definitieve uitspraken over personen of kranten gedaan. Dat was en is mijn bedoeling niet. Het debat is nuttig geweest. Bovendien is de sector zich zelf over een aantal zaken aan het bezinnen. De groeiende vermarkting zal er wellicht toe leiden dat de journalist meer verantwoordelijkheid zal moeten opnemen.

Ik heb hier zeker niet op alle opmerkingen geantwoord. We praten hier veel over wetgeving en mediadecreten. Maar uiteindelijk heeft het product – de inhoud – de grote maatschappelijke betekenis. Maar op dat vlak hebben we geen vinger in de pap. En we willen dat ook bewust niet. De politiek trekt zich terug uit de openbare omroep. Ze wil niet wegen op het beleid van de kranten. Daarbij spelen andere factoren een rol.

Mijn laatste opmerking is dat niet alleen wij met deze problemen worstelen. Dit gebeurt ook elders: vooral in de Angelsaksische landen, maar eigenlijk in elk modern westers land. In de VS woedt de discussie over de rol van de media en de echte of vermeende schandalen rond de Amerikaanse president. Ik blijf erbij dat iedereen zijn verantwoordelijkheid moet nemen, ook de politiek. Zoals de politieke wereld, de justitie en het patronaat zichzelf moeten reguleren, moet ook de mediasector dat doen.

De voorzitter : De heer Doomst heeft het woord.

De heer Michel Doomst : Mijn interpellatie is vooral een uitnodiging aan het parlement om de komende maanden over dit onderwerp een rustige themadiscussie te voeren. Dat moet mijns inziens helemaal niet uitlopen op regelgeving.

De voorbije jaren heeft de jacht naar een primeur in de mediasector alsmaar aan belang gewonnen. Ik vraag me af of dat geen gevaarlijke evolutie is. De mensen worden daardoor beïnvloed. De rol van de vierde macht komt zo tot uiting. Is dat dan geen discussie waard in het parlement? Het parlement moet toch nadenken over wat er in de maatschappij gebeurt en signalen geven.

Ik ga akkoord met de heer Van Mechelen om terzake enige bescheidenheid aan de dag te leggen. De minister heeft dat trouwens ook altijd benadrukt. Ik deel echter niet de mening van de heer Van Mechelen dat we niet in die berichtgeving mogen interveniëren; dat we daarvoor blind moeten zijn. De absolute vrijheid garandeert op zichzelf niet de journalistieke vrijheid. Een journalist kan maar optimaal werken als in de sector een aantal deontologische basisregels worden gerespecteerd.

Ik vind niet dat we die regels moeten opleggen. Maar het parlement heeft de maatschappelijke verantwoordelijkheid om het probleem te bekijken. Als iets uit de hand loopt, moet het dat ook signaleren. Signaleren betekent niet controleren. Want het remediëren zal de sector zelf moeten doen. Ik herhaal dus mijn vraag: moeten we hier niet over dit onderwerp nadenken?

De voorzitter : Mevrouw Maes heeft het woord.

Mevrouw Nelly Maes : De signaalfunctie van de media is onmisbaar. Ik wil de tijd van toen niet verheerlijken. Ik wil niet terug naar de tijd dat de politici voortdurend met de media bezig waren. Wat is er echter in de plaats gekomen? De enige zekerheid is de deontologie van de journalisten, die we moeten beschermen en versterken. Mijns inziens komt die vrijheid onder druk van de vrije markt in het gedrang. Het is een illusie dat de markt de deontologie van de journalist zou dienen. Men weet perfect welke artikels de leescijfers opdrijven. Sommige kranten spelen daar tegen de zin van de journalisten op in. De klachten over de impact van de rentabiliteit zijn niet van de lucht en dat maakt me bezorgd.

We moeten de onafhankelijkheid van de journalist steunen. De regulering moet niet van buitenaf komen, maar de journalist moet de mogelijkheid krijgen die zelf in alle onafhankelijkheid te creëren. De concurrentie heeft de kwaliteit verbeterd, maar we krijgen ook voortdurend meer van hetzelfde. Men kan een hele avond zappen en overal hetzelfde bekijken. Dat is geen kwaliteit.

Ik pleit niet voor vormende invloed, integendeel. Volwassenen hoeven niet te worden gevormd. Wel ga ik ervan uit dat alles wat men doet, effect heeft. Men kiest voor de publicatie van bepaalde feiten en produceert op die manier een doorsnee van het wereldnieuws. Men moet beseffen welke doorsnee dat wordt. Ik pleit niet voor het op gang brengen van een vormingsproces. Ik heb vorige zondag op Arte met grote verbazing naar een film over de

Maes

nazi-tijd gekeken. Ik heb gezien hoe de mechanismen toen werden gebruikt. Daar was pas sprake van vorming. Daar pleit ik natuurlijk niet voor. Ik hoop dat iedereen in de mediawereld zich zal realiseren dat wat hij doet, niet vrijblijvend is ten opzichte van de kijker, luisteraar of lezer, maar dat er een engagement achter schuilt en dat er een zekere respons uit de samenleving op volgt.

Democratie garandeert vrije meningsuiting, maar als de vrije markt die vrije meningsuiting hindert, is dat even erg als wanneer er politieke invloeden op inwerken. Ik vertrouw de vrije markteconomie niet meer dan de politieke ideologen.

De voorzitter : De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen : Ik ben blij dat de minister enigszins afstand neemt van een zekere fin-de-siècle-sfeer en negativisme. Ik wil gerust nadenken en praten over die fundamentele maatschappelijke crisis die door de pers aan het licht werd gebracht. Deze crisis leidt tot een zuivering bij politiek, gerecht en politie. Dat is een positieve evolutie.

Wat hier op de korrel wordt genomen, is slechts een onderdeel van de journalistiek : de onderzoeksjournalistiek. Boeken zoals 'Een Belgisch

politicus' van de heren Ilegems en Sauviller en dossiers zoals Agusta en Dassault kunnen wrevel veroorzaken in de politieke wereld. Ik wil waarschuwen voor revanchisme van politici en voor een daaruit voortvloeiende betutteling van de pers.

De vraag die leidde tot de publicatie van de getuigenis van X1 was : zijn er aanwijzingen dat het onderzoek wordt stilgelegd, verwaarloosd en/of misbruikt ? Blijkbaar was die vraag niet zonder grond. De pers doet momenteel meer dan ooit aan dubbelchecken. Ik verwijs ook naar de mooie film 'The Pelican Brief' waarin een smerig dossier openbaar wordt gemaakt.

De redacties voeren hierover onderling fundamentele discussies. Dat is een goede evolutie. Politici moeten zich bijzonder terughoudend opstellen in dit dossier. De laatste drie jaar zijn er verschillende voorbeelden van zelfzuivering, waarbij journalisten op topniveau zijn verdwenen ten gevolge van foutieve informatie.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 16.35 uur.*
